

Xarxa de
Museus de
Ciències Naturals
de Catalunya

—

**Dossier de
premsa**

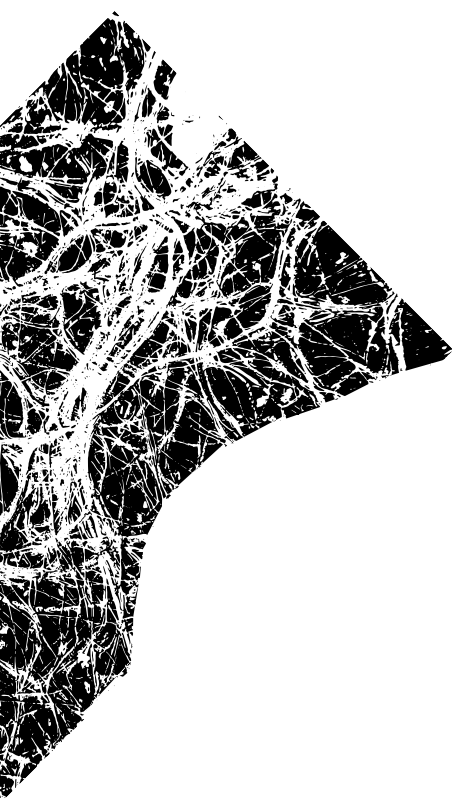

Mutualisme.

Biologia i ecologia

Associació entre dues espècies de manera que se'n beneficiïn totes dues.

Constitució i concepte

La **Xarxa de Museus de Ciències Naturals de Catalunya (XMCNC)** és una de les xarxes temàtiques de museus impulsades per la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. La XMCNC es va constituir l'any 2021 en virtut del Conveni marc que regula els termes d'aquest acord de col·laboració entre 11 museus catalans i l'Administració de la Generalitat de Catalunya.

El document «Museus 2030. Pla de museus de Catalunya», aprovat per l'Acord de Govern 121/2020 de 6 d'octubre, estableix que les xarxes temàtiques de museus són instruments de suport del sistema de museus de Catalunya. Les xarxes temàtiques es configuren com a agrupacions de museus acreditats en el Registre de Museus de Catalunya i equipaments patrimonials bàsics que articulen una visió del país entorn d'una determinada temàtica o especialitat del patrimoni cultural. En aquest cas, la història natural i les ciències naturals.

Com a xarxa temàtica, la XMCNC té com a objecte la promoció de polítiques comunes de protecció i difusió del patrimoni natural, així com la formació i la dinamització territorial dels elements constitutius del patrimoni natural.

El lideratge de les xarxes temàtiques s'exerceix des d'un museu que n'esdevé capçalera, en tant que referent a Catalunya en la temàtica de cadascuna de les xarxes. El Museu de Ciències Naturals de Barcelona és el museu al capdavant de la comunitat estable de museus que conformen la XMCNC i, com a tal, impulsa i dona suport a la coordinació i execució de l'acció de la Xarxa.

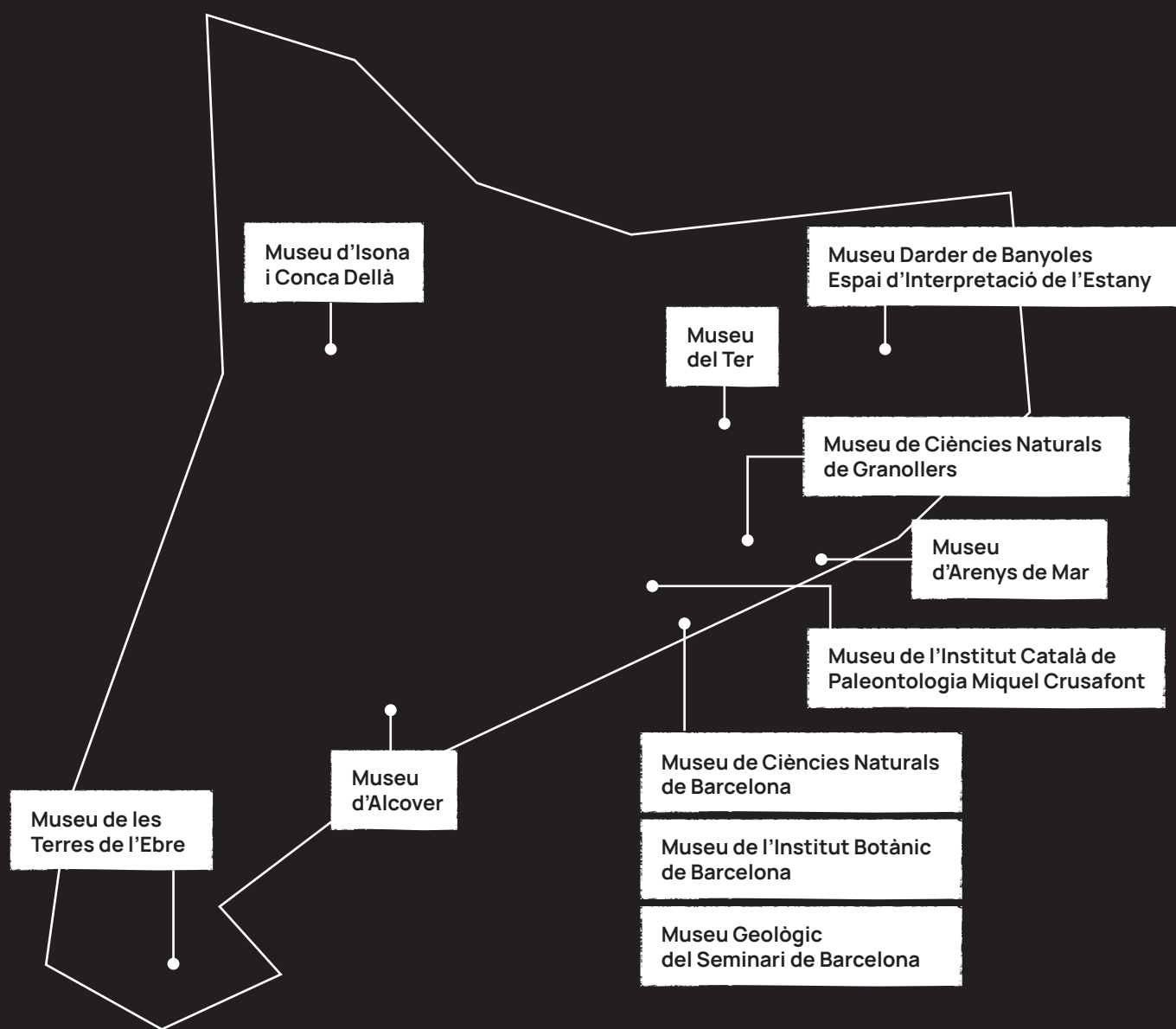
↓ ¹Document
Museus 2030. Pla de museus de Catalunya:

<https://cultura.gencat.cat/web/.content/sscc/pla-museus-2030/documents/Pla-Museus-aprovat-Govern-2020.pdf>

Qui és qui a la XMCNC

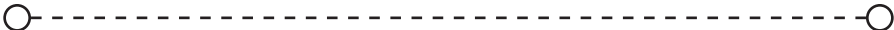
Els museus de la XMCNC

La Xarxa de Museus de Ciències Naturals de Catalunya està formada per 11 museus acreditats en el Registre de Museus de Catalunya, que conserven col·leccions de ciències naturals —botànica, geologia, paleontologia, zoologia—, ja sigui de manera exclusiva i monogràfica o com a part d'una col·lecció pluridisciplinària.

Qui és qui a la XMCNC / Els museus de la XMCNC

Els museus que constitueixen la Xarxa de Museus de Ciències Naturals de Catalunya són tan diversos com la mateixa natura:

Patrimoni local i patrimoni del món	Col·leccions monogràfiques i col·leccions pluridisciplinàries	Espècimens de fa milions d'anys i també del segle XXI
		
Museus de tota mida: molt petits, i també més grans	De punta a punta del territori català	Amb una gran dedicació a la recerca, a la preservació de les col·leccions i també a l'educació
		
Museus que fa molts anys que existeixen i també de creació recent		
		
del Museu Geològic del Seminari de Barcelona (1874)		al Museu del Ter (2004)

Museu d'Alcover

Allotjat a l'edifici històric de Ca Batistó —on s'exposa també una col·lecció etnogràfica que explica la vida burgesa al s. XVIII—, el Museu d'Alcover conserva i divulga una col·lecció paleontològica sorgida arran de l'explotació de la pedra d'Alcover a partir de 1963. Els fòssils conservats, trobats a Alcover Mont-ral, daten del triàsic, fa 238 milions d'anys, quan les muntanyes de Prades no existien i un mar poc profund ho inundava tot. La fossilització de les parts toves de la fauna ha donat lloc a fòssils d'un gran dramatisme on destaquen els peixos, però també mol·luscs, crustacis, meduses o eriçons, que componen un dels retrats del triàsic marí més complets de la península Ibèrica i que es recrea a l'exposició «Triàsic, explosió de vida». La museografia, interactiva i didàctica, contribueix a divulgar i reflexionar sobre l'evolució de la vida i el planeta Terra i complementa el relat amb la visita al jaciment (pedreres).

Museu d'Arenys de Mar

A més de les col·leccions de ciències humanes i socials, el Museu d'Arenys de Mar custodia la col·lecció de mineralogia donada l'any 1988 per Joaquim Mollfulleda i Borrell, formada per prop de 5.500 minerals que inclouen exemplars de tot el món. La planta superior del museu està dedicada a la mineralogia de Catalunya i és un espai únic per conèixer els afloraments naturals i l'evolució de la mineria catalana. El museu és un espai didàctic on poder conèixer les característiques dels minerals i la seva importància per a la nostra societat.

Museu Darder de Banyoles Espai d'Interpretació de l'Estany

Un dels museus més antics de les comarques gironines, inaugurat el 1916 per exposar-hi les col·leccions de material didàctic de ciències que el barceloní Francesc Darder i Llimona va donar a la ciutat de Banyoles. Des d'aleshores el museu ha rebut altres donacions que formen el conjunt custodiat avui dia i que reuneix objectes d'etnologia i art, a més d'exemplars d'antropologia, micologia i zoologia majoritàriament. A més, el museu té un espai dedicat a la interpretació de la conca lacustre de l'estany de Banyoles.

Museu de Ciències Naturals de Barcelona

El Museu de Ciències Naturals de Barcelona aporta a la ciutat una oferta cultural per a tots els públics que fa compatibles el coneixement de la natura i la sensibilització dels problemes mediambientals actuals. S'hi pot visitar l'exposició permanent «Planeta Vida» —un viatge apassionant per la història de la vida i la Terra— o les exposicions temporals que presenten temes d'actualitat adreçats a tots els públics. El museu ofereix també un munt d'activitats i tallers per a famílies. Cal destacar el Niu de Ciència, un espai dedicat als més petits (0-6 anys) acompanyats de les seves famílies, que té com a objectiu promoure la ciència i, sobretot, gaudir-ne a través de la descoberta, l'activitat espontània i el joc.

MUSEU
DE CIÈNCIES NATURALS
DE GRANOLLERS

Museu de Ciències Naturals de Granollers

El Museu de Ciències Naturals de Granollers és un referent en ciència ciutadana. Amb més de 500 voluntaris, liderats pel Grup de Recerca BiBio, és el responsable d'una xarxa estesa per tot Catalunya que recull les dades de biodiversitat de papallones, ratpenats, petits mamífers, rèptils i amfibis. Aquestes dades són utilitzades a posteriori per a la investigació i per prendre mesures i accions per a la conservació de la fauna i els ecosistemes. Obert l'any 1987 sota la direcció d'Antoni Jonch i Cuspinera, retornat del zoo de Barcelona, consta d'una casa-jardí històrica (La Tela, 1912) i un edifici de nova planta que acull l'exposició permanent «Tu investigues!», exposicions temporals i un petit planetari. Les seves col·leccions destaquen en zoologia, paleontologia i geologia.

Museu Geològic del Seminari de Barcelona

Fundat l'any 1874, custodia prop d'un milió de fòssils entre els quals hi ha més de 700 holotips, de tots els grups d'animals i plantes que abasten tots els períodes geològics i de procedència diversa, per bé que els més nombrosos són fòssils d'invertebrats procedents de Catalunya i la resta de la península Ibèrica. El museu també conserva una important biblioteca, amb prop de 17.000 títols catalogats i obres que van des del s. XVII fins a l'actualitat, així com un gran nombre de revistes i publicacions periòdiques especialitzades. L'arxiu custodia documentació de geòlegs com Almera, Vidal, Font i Sagué, Faura i Sans, Bataller, Via, Candel, Solé i Sabaris, Fontboté, Fernández de Villalta, Llopis Lladó, Masachs, Julivert i Zamarreño, entre altres, que inclou correspondència, fotografies i notes de camp.

Museu d'Isona i Conca Dellà

A més a més de les restes arqueològiques de l'antiga ciutat romana d'Aeso, aquest museu situat al Pallars Jussà conserva i divulga el ric patrimoni paleontològic de la conca de Tremp. Els fòssils dels darrers dinosaures que van poblar la terra —ara fa 66 milions d'anys— són el centre de la proposta expositiva amb la qual el museu reproduceix i explica la vida i l'ecosistema de la zona durant el cretaci, i convida el visitant a completar l'experiència al Centre d'Interpretació de Vilanova de Meià i a l'espai Dinosfera de Coll de Nargó, agrupats en el projecte Dinosaures dels Pirineus.

Museu de l'Institut Botànic de Barcelona

Fundat el 1934 pel botànic Pius Font i Quer, l'Institut Botànic de Barcelona conserva un herbari de més de 800.000 plecs, format principalment per espècies de la mediterrània occidental. Però a més a més l'Institut exposa al seu museu l'excel·lent col·lecció Salvador, un autèntic gabinet de curiositats del temps de la Il·lustració i un dels pocs que es conserven de manera íntegra a Europa. Configurat per la família Salvador d'apotecaris i botànics barcelonins entre els segles XVII i XIX, es tracta d'un conjunt d'exemplars de ciències naturals —fòssils, mol·luscs, minerals, plecs d'herbari, etc.— que s'ha conservat juntament amb el mobiliari, la biblioteca i l'arxiu originals, cosa que suposa un interès afegit.

Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont

El museu d'aquesta Fundació —que compta amb la Generalitat de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona com a patrons—, situat a Sabadell, centralitza la funció divulgativa d'una institució que té com a missió la recerca, conservació i difusió de la paleontologia de vertebrats i humana al més alt nivell internacional. Les seves col·leccions acullen uns 240.000 fòssils inventariats que provenen principalment de campanyes de prospecció i excavació dutes a terme a Catalunya i que són la base de la recerca. Els resultats de l'activitat investigadora es traslladen a la societat mitjançant les diferents propostes del museu i tenen com a objectiu donar a conèixer l'extraordinari registre fòssil del país i promoure'n la conservació.

Museu del Ter

El més jove dels equipaments de la XMCNC és aquest centre creat el 2004 per iniciativa de l'Ajuntament de Manlleu per posar en valor el patrimoni cultural vinculat a la industrialització i el patrimoni natural del Ter. Per a aquest darrer objecte, el museu allotja el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM), institut de recerca de la Universitat de Vic i àrea ambiental del museu, on a banda de recerca s'hi desenvolupen activitats d'educació i sensibilització sobre el Ter, àmbit en el qual s'emmarquen principalment les col·leccions que custodia.

Museu de les Terres de l'Ebre

Aquest és un museu amb una llarga trajectòria, que s'ha consolidat com a equipament de referència al territori. És el centre que articula la gestió del patrimoni divers que té un lloc comú en el paisatge que defineix el darrer tram i la desembocadura de l'Ebre, i és per això que el Museu de les Terres de l'Ebre custodia col·leccions arqueològiques, etnològiques i també de ciències naturals. El museu posa en valor l'àmplia biodiversitat dels ecosistemes diferenciats que conviuen en aquesta part del país —el Delta, els Ports, etc.— i teixeix relats en què mostra la relació estreta entre el medi natural i la cultura humana que s'hi ha desenvolupat.

La XMCNC en acció!

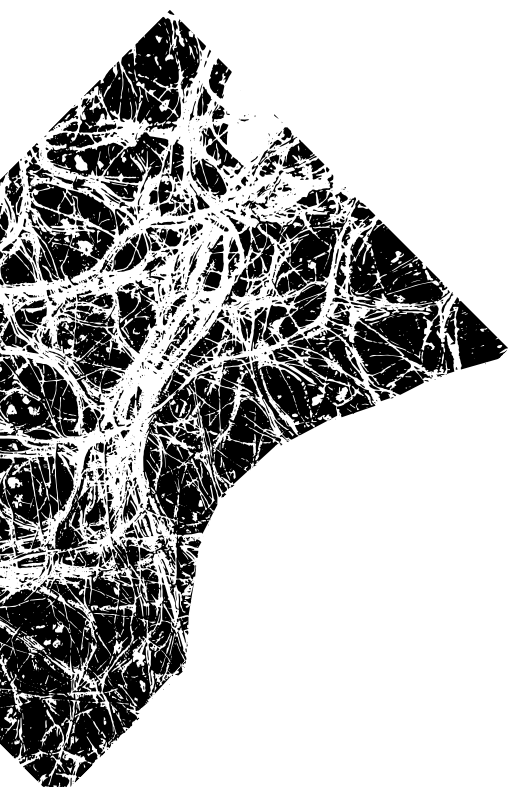
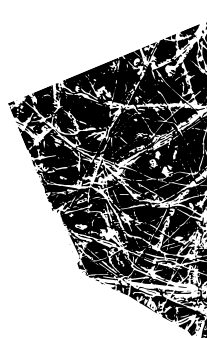

Les funcions de les xarxes temàtiques de museus tenen a veure amb la disciplina temàtica que comparteixen, que en el cas de la XMCNC són les col·leccions d'història i ciències naturals. Són funcions d'una xarxa temàtica la constitució de les col·leccions, la recerca, la difusió i la internacionalització de les col·leccions que custodien els museus que en formen part.

A través de la XMCNC els museus desenvolupen polítiques comunes de protecció i difusió del patrimoni d'història natural i ciències naturals i duen a terme accions per a la formació i per a la dinamització d'aquest patrimoni. L'estructuració en xarxa permet l'establiment de serveis mancomunats adreçats a la preservació, la documentació, la recerca, el coneixement i la difusió de les col·leccions que custodien els museus que la integren.

Una declaració d'intencions

Des del moment de la constitució de la Xarxa, els museus que la integren treballen conjuntament per tal de...

-
-
- Aprofitar l'expertesa i l'especialització dels seus equips professionals per garantir la millor conservació de les col·leccions.
 - Conèixer i documentar encara més bé els espècimens que conserven i harmonitzar entre ells les metodologies i estratègies per fer-ho.
 - Contribuir a la preservació de la biodiversitat i a la conscienciació sobre la riquesa dels ecosistemes de Catalunya, i educar en la sostenibilitat i el respecte pel medi ambient.
 - Transmetre a la societat i compartir-hi tot allò que expliquen les col·leccions que custodien i encomanar-hi l'entusiasme!
 - Esdevenir un referent per a tots aquells equipaments museístics que custodien espècimens i materials de ciències naturals, encara que no hi estiguin especialitzats ni siguin membres de la XMCNC.

L'acció de la Xarxa

Des del moment en què va començar a treballar, la Xarxa ha impulsat accions per donar resposta a les funcions que té atribuïdes, algunes de les quals es resumeixen breument a continuació.

→ Funció de constitució de les col·leccions

En aquest àmbit, la Xarxa elabora protocols per a una gestió més eficaç de les col·leccions o per a la unificació de criteris en la documentació, guies per compartir les metodologies adequades a l'hora de conservar els exemplars, actuacions de millora de l'emmagatzematge de les col·leccions, etc.

→ Funció de recerca

L'acció de recerca de la Xarxa s'ha dedicat en un primer moment a construir continguts amb vista a l'organització d'exposicions temporals i a donar a conèixer amb més detall els projectes i la investigació que es du a terme des de cadascun dels museus per tal d'identificar potencialitats de col·laboració.

→ Funció de difusió

En l'àmbit de la difusió, la Xarxa treballa per impulsar accions conjuntes —exposicions temporals, activitats pedagògiques—, alhora que contribueix a divulgar les activitats pròpies de cada museu amb estratègies i eines de promoció que amplifiquin l'abast comunicatiu natural de cada centre.

→ Funció d'internacionalització i acció exterior

A la XMCNC s'entén la funció d'internacionalització en el sentit més ampli de l'acció exterior, mitjançant la qual la Xarxa estableix aliances i col·laboracions estratègiques en àmbits no necessàriament museístics en què, justament, la seva expertesa en la gestió i divulgació de col·leccions de ciències naturals pot representar un valor afegit per a la preservació del patrimoni natural.

La Xarxa, un exemple de mutualisme

En la cerca d'una imatge que els representés com a comunitat, els museus de la XMCNC han mirat la natura, on sovint hi ha mecanismes, estratègies, relacions i normes que busquen l'eficiència, l'optimització i l'intercanvi de recursos, que és la raó de ser de la Xarxa.

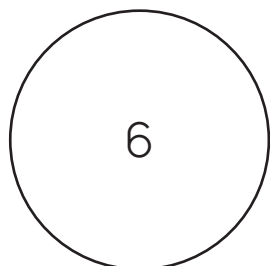
El mutualisme és un concepte de la biologia que descriu la interacció entre organismes d'espècies diferents on cada individu obté un benefici. La XMCNC és justament això: una unió de museus entre els quals hi ha diferències notables, un sistema en què tots aporten per tal que tots en puguin treure profit.

La identitat corporativa de la Xarxa s'inspira en una d'aquestes relacions de mutualisme: la micorriza és la simbiosi entre un fong (en grec, *mycos*) i les arrels d'una planta (*rhizos*), en què la planta obté nutrients minerals i aigua del fong i el fong obté hidrats de carboni i vitamines que per ell mateix és incapaç de sintetitzar. La textura de la micorriza inunda una gran «X» que té un lloc capital al logotip; una gran «X» de «Xarxa», i alhora una lletra intimament vinculada al món científic.

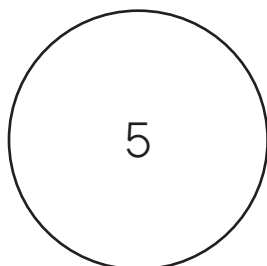
La XMCNC en dades i xifres

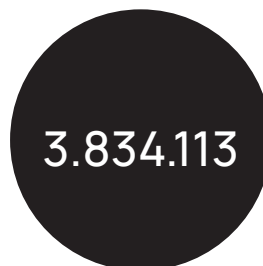
Col·leccions²

museus monogràfics
de ciències naturals

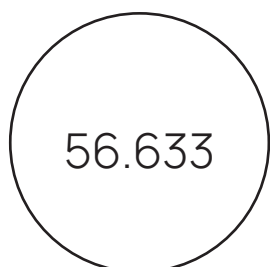
museus
pluridisciplinaris on
les ciències naturals
representen de
mitjana el 59 % de les
col·leccions

**exemplars
custodiats**

unitats de registre

exemplars de
geologia: 35.263 de
mineralogia i 19.880
de petrologia

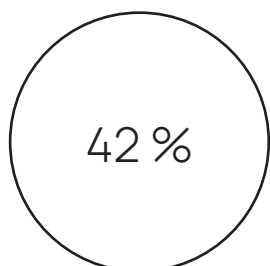
exemplars de
paleontologia

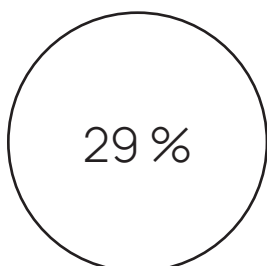
exemplars de
botànica

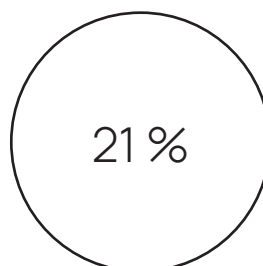
exemplars de zoologia:
1.926.815 invertebrats
artròpodes, 98.645
invertebrats no artròpodes
i 48.999 vertebrats

dels exemplars
registrats

dels exemplars amb
fitxa d'inventari

dels exemplars
registrats
informàticament

²En el nombre d'exemplars estimats, dos museus sense dades. En les dades específiques sobre la composició de les col·leccions cal considerar l'existència de 1.490 exemplars de geologia i 4.098 de zoologia sense precisar.

Programes públics

Vuit museus produeixen **exposicions temporals** habitualment.

Tots els museus organitzen i duen a terme **activitats educatives**:

Fan visites guiades, tallers, sortides de camp i, a més, atenen l'elaboració de treballs de recerca, tenen estudiants en pràctiques, donen suport al professorat i li ofereixen materials didàctics, organitzen casals infantils, fan classes en màsters universitaris i participen en els programes Escolab i Bioblitz.

Tots els museus organitzen i duen a terme **activitats culturals**:

Fan visites guiades, itineraris, cursos i jornades, conferències i tertúlies, jornades de portes obertes, sortides i, a més, participen en esdeveniments com la Setmana de la Ciència, el Dia i la Nit Internacional dels Museus, la Diada de Sant Jordi, el Carnestoltes, l'InMuseu i el Bioblitz. També produeixen audiovisuals i organitzen tallers i actes com la Nit dels Ratpenats, el Dia de les Papallones, el Dia Mundial de la Migració dels Peixos, i concursos de fotografia, de dibuix i literaris.

Visitants i usuaris

El 2019, els museus de la XMCNC...

392.332
persones
van visitar
les exposicions

21.776
nens i nenes i joves
van participar en
activitats educatives

13.156
persones van
participar en activitats
culturals

Equip humà i instal·lacions

Els museus de la Xarxa treballen amb...

Un **equip estable** d'unes 160 persones, entre les quals 74 es dediquen específicament a tasques de ciències naturals. Un d'ells compta amb més de 500 persones **voluntàries**.

Personal i empreses externes que donen servei a necessitats de direcció, documentació, conservació preventiva - restauració, neteja, informàtica, vigilància, educació i guiatge, i manteniment de les instal·lacions.

Un total de 28.288 m² d'instal·lacions, amb sales d'exposició, àrees de reserva i laboratoris per a col·leccions de ciències naturals i 140.000 m² de jardins.

A més a més, els museus compten amb altres espais amb un ús dedicat a les ciències naturals: sales d'exposició temporal, biblioteques, centres de documentació, aules didàctiques, sales d'actes, i un d'ells té cura també d'una estació meteorològica.

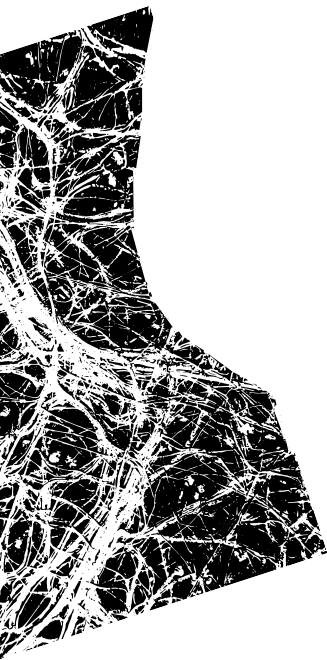

equip
estable de
160 persones

500
persones
voluntàries

28.288 m²
d'instal·lacions

Xarxes i acció col·laborativa

→ Els museus de la XMCNC formen part de les següents **xarxes temàtiques de ciències naturals**:

AHIM (Asociación de Herbarios Iberomacaronésicos)
BIOCASE (Biological Collection Access Service for Europe)
Bioexplora.cat
Botanic Garden Conservation International
BiBio (Grup de Recerca en Biodiversitat i Bioindicadors)
GBIF (Global Biodiversity Information Facility)
GENMEDOC (recursos GENètics del MEDiterrani OCCidental)
Grups de Treball Reserva de la Biosfera Terres de l'Ebre
ICHN (Institució Catalana d'Història Natural)
International Plant Systematic Association
Planetaris internacionals
Terra de Dinosauris
Xarxa de Centres de Documentació dels Espais Naturals
Xarxa de Conservació de la Natura
Xarxa d'equipaments patrimonials Ebre, Natura & Cultura

→ I, a més, també treballen amb **altres xarxes temàtiques i territorials** on estan involucrats, com ara:

Arqueoxarxa
Associació de Museus de Territori i Societat
Inventari del Patrimoni Cultural Immaterial de les Terres de l'Ebre (IPCITE)
La Ruta dels Ibers
Observatori del Patrimoni Etnològic i Immaterial
Red de Bibliotecas y Archivos del CSIC
Sistema MNACTEC
Xarxa de Museus d'Etnologia de Catalunya
Xarxa de Museus de les Comarques de Girona
Xarxa de Museus de Tarragona i Terres de l'Ebre
Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran
Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona
Xarxa de Museus Marítims de Catalunya

→ Tenen relació amb **espais naturals**, entre d'altres:

Conca lacustre de l'Estany de Banyoles
Jaciment dels Casots (BCIN) i Can Llobateres
Espai fluvial Riberes del Ter
Espai Natural Protegit de la Serra del Montsià
Estanys de Basturs i Reserva de Caça de Boumort
Futur Parc Natural de les Muntanyes de Prades i Jaciment Alcover-Mont-ral
Xarxa d'espais naturals protegits de la Generalitat de Catalunya
Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona

→ Tenen relacions institucionals amb **administracions, institucions, associacions, universitats i empreses**, entre d'altres:

Anthesis Lavola
Asociación Ibérica de Limnología
Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona
Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya
Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà
Centro Ibérico de Restauración Fluvial
CREAF - Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals
Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural
Generalitat de Catalunya, Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat
Geoparc Orígens
Grup Mineralògic Català
Sociedad Ibérica de Ictiología
Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Ciències
Universitat de Barcelona, Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació
Universitat de Barcelona, Facultat de Biologia
Universitat de Girona
Universitat de Lleida
Universitat de Vic
Universitat Politècnica de València
Universitat Rovira i Virgili

Dades de contacte

coordinacioXMCN@bcn.cat

T. 932 56 60 02